

14 KASIM DÜNYA DİYABET GÜNÜ

TÜRKİYE DİYABET VAKFI BASIN DUYURUSU

Prof. Dr. M. Temel YILMAZ

DİYABET TEDAVİSİNDE 20 YIL GERİDEN GELİYORUZ

DİYABET SESSİZ PANDEMI

100 yıllık Cumhuriyet tarihinde ülkeyi yöneten yöneticilerin çok önemli bir bölümü özel hayatlarında diyabetle mücadele etti.

Rahmetli İsmet İnönü, Süleyman Demirel, Turgut Özal başta olmak üzere Cumhurbaşkanılarının büyük bir bölümü diyabetliydi.

Bütün dönemlerdeki hükümetlerde görev alan bakanlar kurulunun büyük bir bölümü diyabetliydi.

Ülkemizdeki diğer üst düzey yöneticiler, iş adamları, sanatçılar bilim insanlarının diyabetiydi.

Ama biz diyabet tedavisinde de yönetiminde de çağı yakalayamadık.

Bugün 14 Kasım Dünya Diyabet Günü.

Ülkemizde yaşayan 12 milyon civarında diyabetli var. Bunların 9 milyonu Sağlık Bakanlığı kayıtlarına göre ilaç tedavisi altında. 3 milyonu diyabetli olduğu halde farkında değil.

1,7 milyon diyabetli insülin kullanıyor. 90 bini 18 yaş altı çocuk diyabetli.

Bir o kadar oranda da gizli diyabetli var.

Ama bütün bunlara rağmen, diyabet gibi çok geniş kitleleri ilgilendiren bir hastalığın yönetiminde de tedavisinde de 20 yıl geriden geliyoruz.

Diyabet bizde ve dünyada modern çağın pandemisi.

Türkiye, Uluslararası Diyabet Federasyonunun (IDF) verilerine göre Avrupa'da Diyabet artış hızının en yüksek olduğu ülke.

Diyabetin artış oranı dünya ortalamasının iki katı, Avrupa'daki diyabet oranının üç katı daha fazla.

Araştırmalar ülkemizde diyabetin her 10 yılda bir %100 oranında arttığını gösteriyor.

DİYABET TOPLUMDA EN YÜKSEK ÖLÜM NEDENİ OLAN BEŞ HASTALIĞIN BİR NUMARALI NEDENİ

Diyabet en ileri dönemine kadar sessiz, semptomsuz giden bulgu vermeyen bir hastalık.

Bu nedenle de ileri evrelere kadar farkına varılmıyor ya da ciddiye alınmıyor.

Oysa diyabet en yüksek ölüm nedeni olan ilk sıralardaki 5 hastalığın bir numaralı sebebi.

Koroner kalp hastalıklarının ve kalp krizlerinin bir numaralı nedeni. Yüksek tansiyonun ve felçlerin bir numaralı nedeni.

Kronik böbrek hastalığı ve diyalize gidişin bir numaralı nedeni. Körlüklerin ve bacak amputasyonlarının bir numaralı nedeni.

DİYABETLİ ÇOCUKLARA SENSÖR: EN ACİL SORUN

Yaklaşık 10 yıldan bu yana devlet, Tip 1 diyabetli çocukların sorununu çözemedi.

Tip 1 diyabetli çocukların yaşamı insüline bağımlı. İnsülinless yaşam onlar için 3-4 hafta ile sınırlı. Bu nedenle bu çocuklar yaşam boyu günde 4-5 insülin enjeksiyonu olmak zorunda.

İnsülin dozu kan şekeri düzeyine göre ayarlanır. Her insülin öncesi kan şekeri ölçümü, yemek sonrası ölçüm, şeker düştüğünde ya da yükseldiğinde ölçüm, gece uykuda ölçüm diyabetli çocukların hayatlarının bir parçası.

Bu ölçümler günde 8-10, ayda 200-300 kez tekrarlanır. Yaşamak için diyabetli bir çocuğun rutini, aslında dramı her ay 200-300 kez parmağının delinmesi ve çıkan kandan şeker ölçümüdür.

Asıl dram bu çocukların ailelerinin. Çocuk uykuda iken sabaha kadar nöbetleşe ölçüm yapan, okul önlerinde teneffüslerde ölçüm için bekleyen anne babaların dramı...

Artık modern tıpta parmak delerek yapılan klasik şeker ölçümünün yerini sensörler aldı. Vücuda yapıştırılan küçük bir sensör, günde 296-720 kez ölçüm yapabiliyor. Alarm sistemleri ile ani kan şekeri oynamalarına ailelere bilgi veriyor.

Çocukların yaşamını koruyor.

Bütün Avrupa'da sensörler geri ödemedi, çocuklara ücretsiz veriliyor.

Ülkemizde geçen 8-10 yılda bunu başaramadık.

Sayın Cumhurbaşkanı seçim öncesi bu konuda talimat vermesine bu talimata göre her çocuk için yaşam hakkı olan bu sensörlerin verilmesi bildirilmesine rağmen olmadı.

Bu talimat, önce soru işaretleri olan bir ihaleye çevrildi. Sonra muhtaç çocuklara cihaz, daha sonra da bir sensörle birlikte bir telefon kampanyasına dönüştü. Dağıtılan sensörlerin maliyeti Avrupa'dan kat kat fazla oldu. Sonuçta devletin milyonlarca lirası boşa harcandı, systemsizlik ve düzensizlikle başlanılan noktaya dönüldü.

Gündemin birinci maddesi beklemeden, oylanmadan sadece devletin erişkin diyabetlilere ücretsiz 1-2 kutu ilaç parası maliyeti olan sensörlerin geri ödeme kapsamına alınmasıdır,

Son yirmi yıl içinde piyasaya çıkmış, FDA/EMA dan ruhsatlı ilaçların tamamına yakını Türkiye'de yok. Yunanistan'dan, Moldovya'dan ilaç getiriyoruz.

DİYABET TEDAVİSİNDE KAYNAKLARIN DOĞRU KULLANIMI BİRÇOK SORUNU ÇÖZER

İkinci önemli konu diyabetli hastaların doğru tedavisi ve ilaca erişim konusu.

Son yirmi yıl içinde piyasaya çıkmış, FDA/EMA dan ruhsatlı ilaçların önemli bölümü Türkiye'de yok. Yunanistan'dan, Moldovya'dan ilaç getiriyoruz.

Diyabet alanında ilaca erişimde kaynakların doğru kullanımı çok önemli.

Son yıllarda diyabet alanında ilaç kullanımındaki ciddi bir kaos vardır.

Bazı ilaçlar gereksiz yere aşırı kullanılmakta, buna karşın birçok ilaca güncel ve yeni ilaca hastanın ulaşımında engeller konulmakta.

Ülkemizde diyabette yaygın olarak hatalı ilaç kullanımı var.

Bu nedenle Türkiye’de HbA1C ortalaması giderek yükselmekte ve bu sonuçta kronik komplikasyonların artışına neden olmakta.

İyi tedavi edilemeyen diyabet, en yüksek ölüm nedenleri arasında olan birçok kronik hastalığın hazırlayıcısı.

Mevcut bazı ilaçların endikasyon dışı ve gereksiz yere aşırı kullanımı devletin ilaca yaptığı ödeme yükünü artırmakta ve bu faktör hastanın yeni tedavi seçeneklerine ulaşımını engellemektedir.

Devlet diyabet alanında ilaç kullanımında ciddi kuralları hayata geçiremedi, bu nedenle kuralızsızlık, kargaşa ülkeye aşırı bir ilaç yükünü beraberinde getirmekte.

Diyabet ilaçların kullanımında hastalığın her dönem için en uygun ilaç kullanımını belirleyecek kriterleri koymalı ve tedavi İngiltere örneği bu kurallara göre yapılmalıdır.

Bu yöntemle devlet aşırı ve gereksiz ilaç kullanımlarını engelleyerek buradan kazanılacak tasarruflarla hastaya gerekli diğer ilaçlara hastanın erişimi sağlanabilir.

Diyabet alanında endikasyona göre ilaç kullanım uygulamasında devletin yaklaşık 1 milyar TL tasarrufu olacağı tahmin edilmektedir.

Bu tasarruf ile diyabetli hastaların karşılanmamış ihtiyaçları, yeni ilaca erişim, Tip 1 diyabetli çocuklar için sürekli glukoz ölçüm cihazlarının geri ödemeye alınması, insülin pompalarının ücretsiz verilmesi gibi acil sorunlar çözümlenebilir.

DİYABET BİLİNÇ DÜZEYİ DÜŞÜK

Yapılan iki ayrı araştırmada Türk toplumunda diyabet hastalığı konusunda farkındalık oranı %33 ve 35 oranında bulunmuştur.

Toplumda prevalans oranı %15 olan bir hastalıktan üçte ikisinin haberdar olmaması ülke olarak çok üzücüdür.

İnsanlar içinde olduğu anafurun farkında değil.

Bu nedenle özellikle hastalığın erken sürecinde, daha klinik semptomların başlamadığı, hastalığın önlenilebileceği süreçte atlanıyor.

Daha ilginç bir bulgu diyabet hastalığı olanlarında üçte biri hasta olduğunun farkında değil.

Bu insanlar hastalığını ya tesadüfen ya da ancak hastalığın ilerleyen dönemlerinde diyabet tespit edilebiliyor.

Bu bilinçsizlik diyabetin daha ağır bir seyir göstermesine ve organ hasarlarının artışına neden oluyor.

Bu nedenle toplumun diyabet konusunda bilinçlendirilmesi, diyabet taramaları ile özellikle insülin direnci ve prediyabet sürecinde olan hastaların erken tanı ve erken koruma programına alınması diyabetin ve buna bağlı organ hasarlarının önlenmesi ve geciktirilmesi toplumsal olarak diyabetle mücadele açısından önemli bir adım olacaktır.